

Crna Gora
SKUPŠTINA CRNE GORE
-Odbor za ekonomiju, finansije i budžet-
Broj: 00-63-7/14 -
Podgorica, 11. april 2014. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu člana 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore je, na sjednici održane 24. marta 2014. godine, održao konsultativno saslušanje na temu:

„EFIKASNO KORIŠĆENJE ENERGIJE, STANJE U CRNOJ GORI SA OSVRTOM NA NACRT ZAKONA O EFIKASNOM KORIŠĆENJU ENERGIJE“

Sjednici su, po pozivu prisustvovali, predstavnici:

- Ministarstva ekonomije;
- Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju(GIZ);
- Privredne komore Crne Gore;
- Unije poslodavaca Crne Gore;
- Nevladinih organizacija:
  - Građanska alijansa;
  - Crnogorski centar za energetske efikasnost;
  - Expeditio;
  - Centar za istraživanje i razvoj politika(CRPM) i
  - Green home.

Pisano mišljenje o temi konsultativnog saslušanja dostavila je nevladina organizacija Građanska alijansa.

* * *

Predsjednik Odbora, Aleksandar Damjanović, podsjetio je da je da je pravni okvir u oblasti energetske efikasnosti na nivou Evropske unije u značajnoj mjeri promijenjen donošenjem novih direktiva i regulativa u ovoj oblasti, što je i rezultiralo izradom Nacrta zakona o efikasnom korišćenju energije. Podsjetio je da je Odbor 19. aprila 2012. godine održao konsultativno saslušanje na temu „Javni dijalog o održivom korišćenju energije u Jugoistočnoj Evropi – stanje u Crnoj Gori“ i da je poseban naglasak stavljen na primjenu Zakona o energetske efikasnosti, kao i istakao da je, imajući u vidu saradnju između Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Ministarstva ekonomije, NVO sektora, kao i Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ) iz koje su proizašle aktivnosti ovog Odbora vezane za članstvo Crne Gore u Energetskoj zajednici, dogovoreno da se održi konsultativno saslušanje.

I Pozvani gosti obratili su se Odboru, te saopštili svoje viđenje problematike.

Dragica Sekulić, generalna direktorka Direktorata za energetske efikasnost, podsjetila je da su od konsultativnog saslušanja na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, iz 2012. godine,

na temu energetske efikasnosti, do danas usvojene određene direktive na nivou EU, koje Crna Gora, kao članica Energetske zajednice, ima obavezu da primjenjuje. Ukazala je i da su usvojeni svi podzakonski akti koji se bave razradom određenih oblasti uređenih Zakonom o energetske efikasnosti. Tokom primjene važećeg Zakona o energetske efikasnosti, Sekulić je navela da su usvojene nove direktive (Direktiva o energetske efikasnosti, Direktiva o energetske efikasnosti u zgradama, Direktiva o energetske označavanju uređaja i Direktiva o eko-dizajnu) i da važeći zakon nije više davao pravni osnov za dalju razradu, te da se stoga pristupilo izradi novog zakona, to jeste Zakona o efikasnom korišćenju energije. Takođe, navela je da su sve zainteresovane strane bile pozvane da daju komentare na Nacrt zakona o efikasnom korišćenju energije, kao i da je to samo učinila nevladina organizacija Crnogorski centar za energetske efikasnost. Navela je da je energetske efikasnost mjerljiva i da se mjeri potrošnjom primarne količine energije po jedinici BND-a i da Ministarstvo ekonomije ima metodologiju za mjerenje ušteda u potrošnji energije. Podsjetila je u Zakonu o javnim nabavkama definisano da prilikom odabira uređaja i opreme koji su jednakih karakteristika prednost ima onaj koji ima bolje energetske karakteristike, kao i da su u okviru regionalnog programa EBRD koji se sprovodi po pitanju uključivanja energetske efikasnosti u javne nabavke, već pripremili nacrt te metodologije. Ukazala je da se iz budžeta države svake godine izdvaja sve manje sredstava za finansiranja mjera energetske efikasnosti, kao i da su sredstva opredijeljena Fondu za energetske efikasnost, koji je programska jedinica u okviru budžeta Ministarstva ekonomije ove godine najniža od njegovog osnivanja, kao i da to pokušavaju da nadomjeste različitim projektima koji se finansiraju iz donacija i kredita.

Milenko Perović, predstavnik Privredne komore Crne Gore, naveo je da potrošnja energije kvalifikuje male potrošače, čija je ukupna godišnja neposredna potrošnja svih oblika energije do 10.000 MWh, dok za velike potrošače, ukupna godišnja neposredna potrošnja svih oblika energije prelazi 10.000 MWh i bio mišljenja da su u Ministarstvu pokušali da izbalansiraju status između malog i velikog potrošača. Takođe, naveo je da su članom 22 Nacrta zakona definisane obaveze velikog potrošača o sprovođenju mjera efikasnog korišćenja energije i istakao da Kombinat aluminijuma a.d Podgorica i Željezara a.d Nikšić od svog konstituisanja imaju posebne službe koje su obavljale dužnosti u skladu sa navedenim. Perović je naveo da je pitanje energetske efikasnosti stvar dobre volje onog ko gazduje kompanijom ili domaćinstvom, kao i da se može izvršiti ušteda energije kroz modernizaciju postrojenja, modernizaciju tehnološke opreme i uvođenja novih znanja.

Aleksandar Martinović, predstavnik Privredne komore Crne Gore, istakao je da je Nacrt zakona trebalo ranije dostaviti, kako bi se privrednici blagovremeno upoznali sa istim, te bili u mogućnosti da daju mišljenje o predloženim rješenjima. Takođe, ukazao je da članom 17 Nacrta zakona, koji se odnosi na sadržaj planova i izvještaja energetske efikasnosti, treba preciznije definisati ko može da radi navedene planove i izvještaje na državnom i lokalnom nivou, kao i kod privrednih društava.

Jasna Sekulović, predstavnica Njemačke organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ), navela je da su sve mjere koje se tiču edukacije javnosti na temu energetske efikasnosti dio akcionih planova koje je pripremila Ministarstvo ekonomije, kao i da ove aktivnosti podrazumijevaju kontinuitet, vrijeme i ogromna sredstva, pri čemu svijest građana o podizanju svijesti o značaju energetske efikasnosti traži dodatno vrijeme. Predstavnica GIZ-a podsjetila je da ova organizacija sprovodi i projekat „Javni dialog o održivom korišćenju energije“, te da je cilj projekata uspostavljanje dijaloga između različitih sektora društva kojih se tiče sprovođenja mjera energetske efikasnosti i sprovođenja zakona u ovoj oblasti. Sekulović je konstatovala da je konsultativno saslušanje dobar instrument za nalaženje naboljih rješenja.

Miodrag Maraš, predstavnik Unije poslodavaca Crne Gore obavijestio je Odbor da Nacrt zakona nije dostavljen pravovremeno, te da iz tog razloga nijesu bili u mogućnosti da daju odgovarajuće primjedbe i sugestije. Predstavnik Unije poslodavaca iskazao je stav da sprovođenje programa obuke i polaganje stručnog ispita treba usmjeriti na Inženjersku komoru Crne Gore, jer ista raspolaže sa dovoljno eksperata u ovoj oblasti, navodeći da je Vlada Inženjerskoj komori prenijela obavezu vođenja registra i izdavanja licenci za inženjerske struke u oblasti građevinarstva, te da bi bilo korisno da Ministarstvo ekonomije ovlasti Inženjersku komoru da izdaje licence za inženjere iz elektro i mašinske struke koji mogu da rade „snimanje“ energetske efikasnosti objekata, kako bi izdavanje licenci bilo koncentrisano na jednom mjestu. Ukazao je da je potrebno promijeniti, odnosno preciznije definisati pojedine pojmove o energetske efikasnosti i da pri definisanju pojmova treba obratiti pažnju, pored novih, i na postojeće objekte.

Sanja Rašović, predstavnica NVO „Građanska Alijansa“, ukazala je da su stavovi ove nevladine organizacije iznijeti u informaciji koja je dostavljena svim članovima Odbora i napravila kratak osvrt o značaju efikasnog korišćenja energije. Rašović je bila mišljenja da se nakon četiri godine od usvajanja Zakona o energetske efikasnosti odgovorni subjekti ne mogu pohvaliti stepenom realizacije obaveza koje isti propisuje. Takođe, istakla je da ukoliko bi se sprovodile sve mjere energetske efikasnosti, Crna Gora ne bi morala da uvozi energiju, tačnije ne bi bila zavisna od uvoza, kao što je sada. Kada je u pitanju podzakonska regulativa, navela je da je situacija bolja, jer se Crna Gora trudi da regulative Evropske unije pravovremeno inkorporira u domaće zakonodavstvo.

Rajko Radusinović, predstavnik Crnogorskog centra za energetske efikasnost (CCEE) naveo je da dolazi iz organizacije koja okuplja tridesetak ovlašćenih auditora koji su završili obuku u Ministarstvu ekonomije, GIZ-u i Univerzitetu Crne Gore i istakao da su, kao ovlašćeni auditori, obavili više od 100 energetske pregleda objekata iz sektora školstva, zdravstva, kao i sektora turizma. Radusinović je naveo da energetska efikasnost u Crnoj Gori zahijeva pristup koji će napraviti prostor za edukaciju ljudi koji su zaduženi za sprovođenje mjera energetske efikasnosti, kao i edukaciju stanovništva Crne Gore. Takođe, naveo je da je do sada donešen set pravilnika i podzakonskih akata koji su vezani za važeći Zakon o energetske efikasnosti, a koji će shodno novom Zakonu važiti do donošenja novih pravilnika. Ukazao je i na potrebu formiranja zvaničnog softvera koji bi u svakoj javnoj zgradi pokazivao koliko je trošeno kWh/m². U odnosu na obavljanje poslova energetske menadžera u lokalnim samoupravama, bio je mišljenja da na navedenim radnim mjestima treba zaposliti ljude koji su specijalizovani za oblast energetike i koji će pratiti sve parametre vezane za oblast energetske efikasnosti.

Biljana Gligorić, predstavnica NVO „Expeditio“, navela je da je pojam energetske efikasnosti mnogo širi od uštede energije, kao i da je to jedna od najvitalnijih ekonomskih razvojnih tema u Evropi. Imajući u vidu obaveze lokalnih samouprava, koje su propisane članom 19 Nacrta zakona, predložila je da se propiše objavljivanje planova i izvještaja o sprovođenju mjera energetske efikasnosti na sajtu lokalnih samouprava. Takođe, bila je mišljenja da lokalne samouprave nijesu dovoljno upoznate sa problematikom energetske efikasnosti i da bi bilo korisno da njihove aktivnosti budu javno dostupne. Takođe, postavila je pitanja koja su se odnosila na: član 36 Nacrta, koji se odnosi na oduzimanje licence kvalifikovanom licu za vršenje energetske pregleda zgrada ili kvalifikovano lice za vršenje energetske pregleda sistema za grijanja i sistema za klimatizaciju, ukoliko bude osuđeno na безусловnu kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci; član 40 i obavezu sertifikovanja energetske karakteristika zgrada, podzakonske akte koje je potrebno donijeti da bi se ova odredba preciznije definisala, kao i jasnije definisanje objekata za javne namjene.

Zlatko Simonovski, predstavnik NVO „Centar za istraživanje i razvoj politika“ (CRPM), iskazao je interesovanje na koji način je predviđeno finansiranje projekata za energetske efikasnosti, odnosno rekonstrukcije i renoviranja objekata, u cilju uštede energije u Crnoj Gori. S tim u vezi, nevedo je da je Makedonija u fazi uspostavljanja samoodrživog fonda za finansiranje energetske efikasnosti, te da Ministarstvo ekonomije Makedonije razmatra mogućnost da u javnim nabavkama, koje sprovode javne institucije, uvede kriterijum energetske efikasnosti, kao i da je nekoliko makedonskih opština preuzelo praksu da energetske efikasne objekte oslobađa najmanje 30% komunalne takse.

Jelena Marojević Galić, predstavnica NVO „Green home“, pozitivno je ocijenila primjenu energetske efikasnosti u pojedinim školama i javnim ustanovama, uz kritiku na račun lokalne samouprave. Predstavnica ove nevladine organizacije iskazala je dilemu da li će Crna Gora uspjeti da dosegne ciljeve Energetske zajednice, koji postaju sve više zahtjevniji.

II Tokom rasprave, članovi Odbora bili su u prilici da iskažu svoja gledišta i stavove na temu: „Efikasno korišćenje energije, stanje u Crnoj Gori sa osvrtom na Nacrt zakona o efikasnom korišćenju energije“.

S obzirom da se 49. sjednica Odbora snimala fonografski, kao i da će u zapisniku sa sjednice biti navedene pojedinačne ocjene i stavovi, u ovom izvještaju navodi se suština preovlađujućih mišljenja, stavova i ocjena, koje se mogu rezimirati na slijedeći način:

- a) Dostizanje nivoa energetske efikasnosti u skladu sa evropskim standardima je jedan od prioriteta, na putu ka članstvu Crne Gore u Evropsku uniju. Imajući u vidu da građani o ovoj problematici i dalje nemaju dovoljno informacija, potrebno je da organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave i javne službe čiji je osnivač država, odnosno lokalna samouprava, ulože dodatne napore na intenziviranju procesa upoznavanja građana sa mjerama energetske efikasnosti i načinom njihove primjene.
- b) U Crnoj Gori je neracionalna potrošnja električne energije, s obzirom da se skoro 60% električne energije troši na grijanje. Racionalna potrošnja električne energije treba da bude strateško opredjeljenje Crne Gore i mjerama energetske efikasnosti treba djelimično nadoknaditi deficit u elektroenergetskom sektoru Crne Gore.
- c) Potrebno je uspostaviti adekvatan sistem praćenja primjene Zakona o efikasnom korišćenju energije od strane matičnog odbora Skupštine Crne Gore, kao i definisati sankcije za one državne organe i lokalne samouprave koje ne posluju u skladu sa principima energetske efikasnosti, odnosno ne poštuju odredbe Zakona.
- d) Potrebno je blagovremeno donijeti pozakonska akta i obezbijediti primjenu ukupne zakonske regulative kako bi se postigli ciljevi definisani u Nacrtu zakona o efikasnom korišćenju energije.
- e) Kada je u pitanju izgradnja novih energetske objekata i iskorišćavanje energetske potencijala Crne Gore, uz zaštitu interesa države potrebno je sagledati ekonomski, socijalni i ekološki aspekt izgradnje novih energetske-efikasne objekata, odnosno rekonstrukcije postojećih, uz jasno definisane podsticajne mjere na nivou države i lokalne samouprave..

- f) Za Fond za energetske efikasnosti koji je definisan kao posebna potrošačka organizaciona jedinica u okviru Ministarstva ekonomije opredjeljivan je nedovoljan iznos sredstava. U Nacrtu zakona o efikasnom korišćenju energije nema jasnih osnova za formiranje navedenog Fonda, koji bi mogao da služi namjeni finansiranja projekata energetske efikasnosti.
- g) Članom 18 Zakona o energetske efikasnosti predviđeno je da se procjena energetske efikasnosti pri javnim nabavkama vrši na osnovu metodologije za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti koju utvrđuje Ministarstvo ekonomije. Međutim ta metodologija još uvijek nije utvrđena i samim tim nije bilo moguće primjenjivati odredbe navedenog člana kroz tenderske postupke. U članu 20 Nacrta zakona o efikasnom korišćenju energije nije definisana navedena metodologija, pa je nejasno na koji način će se primjenjivati predložena zakonska norma.

PREDSJEDNIK ODBORA
mr Aleksandar Damjanović